

Af Jakob Wolf, lektor, dr. theol. ved Københavns Universitet

Lad os kalde hende Eva ...

Man kan se på et menneske – lad os kalde hende Eva – ud fra forskellige perspektiver. Man kan se på hende ud fra et naturvidenskabeligt perspektiv. I det perspektiv består hun af 206 knogler, 639 muskler og et enormt stort antal celler, og der foregår et utal af fysiske og kemiske processer i hendes krop osv. Man kan se på hende ud fra et sociologisk perspektiv. Hun lever i en kernefamilie, der består af far og mor og to børn. De lever i et parcelhus i en middelstor by i Danmark. De tilhører middelklassen, der er defineret ved de og de vaner og den og den økonomi osv. Man kan se hende ud hendes forældres perspektiv. Hun er verdens dejligste barn, der fylder deres liv med mening og lykke. De elsker hende ubetinget.

»Det vigtigste perspektiv er Evas forældres perspektiv. Det er ikke et trosspørgsmål.«

Det levede liv har forret

Alle beskrivelser er rigtige. Ingen modsiger hinanden, og alle skal med, hvis vi skal have et fuldstændigt billede af Eva. Man kan stille spørgsmålet, om alle perspektiver har samme betydning. Det har

de ikke. Det vigtigste perspektiv er Evas forældres perspektiv. Det er ikke et trosspørgsmål. Ingen, der er ved deres fulde fem, kan mene andet end, at Evas forældres perspektiv er det vigtigste perspektiv, der beskriver, hvem Eva i grunden er. I det faktiske liv, vi lever, mener vi alle, at et menneske er en person med en ubetinget værdi, som det fremgår af dem, der elsker det. Det kan højst være en abstrakt mening, at et menneske i grunden skulle være, som det ser ud i enten naturvidenskabens eller sociologiens perspektiv. Man kan blot forestille sig, hvilket samfund vi havde, hvis vi anså mennesker enten for at være en samling af celler eller være et statistisk tal. Det ville være et umenneskeligt samfund. Noget andet er, at Evas forældres perspektiv på Eva ikke i alle situationer er det mest hensigtsmæssige. Hvis Eva bliver syg, er det mest hensigtsmæssigt, at Eva ses i naturvidenskabens perspektiv. Når lægen ser på hende i det perspektiv, kan det være, han eller hun kan helbrede Eva for hendes sygdom. Det ville ikke være særligt hensigtsmæssigt, hvis lægen kun så Eva i hendes forældres perspektiv. Ubetinget kærlighed hjælper ikke i forhold til at kunne helbrede sygdomme.

»Det grundlæggende perspektiv på verden og mennesket er før-videnskabeligt ...«

Videnskaberne er perspektiver på verden – ikke en udtømmende sandhed

Videnskaberne, naturvidenskab, sociologi, økonomi, antropologi osv., er alle sammen forskellige perspektiver på verden og mennesket, der kan give os viden om, hvordan verden og mennesket er indrettet og fungerer, og den viden kan være nyttig for os til at indrette et samfund, der er godt for alle mennesker. Men ingen af videnskaberne siger noget om, hvad verden og mennesket grundlæggende er. Det grundlæggende perspektiv på verden og mennesket er før-videnskabeligt, og det er det, der giver mening til al videnskab. Ingen af dem giver mening i sig selv.

I vores del af verden i moderne tid er det et problem, at vi har været så imponeret af, hvad vi har været i stand til at få af viden igennem videnskaberne, at vi har villet ophøje en af videnskaberne til ikke bare at være et perspektiv blandt andre, men til selve det grundlæggende perspektiv. Især naturvidenskaben er blevet udråbt til at være det egentlige perspektiv på verden. Alt er i grunden atomer og fysiske og kemiske processer. Det er sandheden om verden og mennesket. Alle andre perspektiver er udtryk for illusioner. Eller det kan være økonomien, der ophøjes til at være det eneste sande perspektiv på verden og mennesket. Alt er økonomi, alt andet er illusion.

Naturvidenskab og religion – to syn på verden

Religionen ligger i forlængelse af Evas forældres perspektiv. Religionen hævder, at dette perspektiv er det sande. Det udtrykker religionen ved at sige, at det enkelte menneskes uendelige værdifuldhed skyldes, at det er skabt af Gud, og at Gud elsker mennesket og sin skabning med ubetinget kærlighed, som en kærlig far gør det. Derfor kaldes Gud også far i »Fadervor«.

Hvis man siger, jeg tror ikke på, at Gud har skabt verden, jeg tror på Big Bang, så blander man to forskellige perspektiver på verden sammen. Big Bang er en naturvidenskabelig teori om, hvordan universet har udviklet sig, mens tanken om, at Gud har skabt verden er det perspektiv, at verden er skabt af kærlighed, så verden er grundlæggende et godt og smukt sted, vi skal passe på og bevare.

De to perspektiver udelukker ikke hinanden. Det ene perspektiv siger, at universet er udviklet ud fra meget små dele, atomer eller elementarpartikler, som har forenet sig i større helheder gennem mekaniske naturlove og tilfældigheder. Det siger ikke noget om, hvordan universet kan opstå ud af intet, hvad der er meningen med livet, eller om det er godt eller ondt, smukt eller grimt, eller om vi skal passe på hinanden og naturen eller ej udnytte hinanden og naturen. De to perspektiver skal supplere hinanden. Det ville være meget dårligt, hvis vi kun anlagde enten det ene eller det andet perspektiv på verden. Hvis vi kun anlagde det naturvidenskabelige perspektiv, så var livet meningsløst, og der var ingen forskel på godt, ondt, smukt og grimt. Så var der ingen grund til, at vi ikke skulle udnytte andre mennesker og naturen til egen fordel. Hvis vi på den anden side ikke anlagde det naturvidenskabelige perspektiv, ville vi ikke have opfundet alle de tekniske hjælpemidler, vi kender i dag, og som har gjort livet så meget lettere for os og har bevirket, at vi kan leve meget længere og slippe af med mange sygdomme, som man led meget under tidligere. De to perspektiver udelukker kun hinanden, hvis vi ophøjer det ene perspektiv til at være sandheden om verden.

Det er farligt at blande...

Man blander også perspektiverne sammen, når man tror på, at Bibelens skabelsesberetning er en beskrivelse af, hvordan verden har udviklet sig. Hvis man læser Bibelen som en bogstavelig forklaring på verdens tilblivelse, der skulle være bedre end fysikbøgernes forklaring, så er denne tro et udtryk for overtro. Vi ved, at jorden ikke blev skabt på seks dage, og vi ved, at den er rund og ikke flad og står på søjler, som Bibelen beskriver det. At tro på noget, som vi ved, er forkert, er overtro. Bibelens skabelsesberetning skal ikke læses som en fysikbog, men som litteratur, der udtrykker det religiøse perspektiv, at verden er skabt ud af intet af en kærlig magt.

Hvis man siger, jeg tror ikke på, at mennesket er skabt, det er udviklet fra aberne, så blander man også de to perspektiver sammen. Darwins udviklingslære er en naturvidenskabelig teori om livets udvikling, mens tanken om, at mennesket er skabt i Guds billede, er det perspektiv på mennesket, at det enkelte individ er uendeligt betydningsfuldt og skal behandles med respekt. Man må ikke betragte andre mennesker som mindreværdige eller udnytte dem og gøre dem til slaver.